

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-187>

УДК 338.48:796.5(477)

РОЗВИТОК СКІТУРИНГУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ ЯК ПЕРСПЕКТИВНОГО НАПРЯМУ АКТИВНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

DEVELOPMENT OF SKI TOURING AND USE OF TOURISM RESOURCES AS A PROMISING DIRECTION OF ACTIVE TOURISM IN UKRAINE

Цесьців Діана Степанівнакандидатка географічних наук, старша викладачка кафедри туризму,
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана БоберськогоORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7794-8049>**Ковцун Віталій Васильович**старший викладач кафедри зимових видів спорту,
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана БоберськогоORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3323-5821>**Tsestsiv Diana, Kovtsun Vitaly**

Ivan Bobersky Lviv State University of Physical Culture

Скітуринг є перспективним видом активного туризму, що поєднує спортивні, рекреаційні та екологічні аспекти відпочинку в гірських регіонах і сприяє популяризації здорового способу життя. У статті досліджено сучасний стан розвитку скітурингу в Україні, зокрема в межах Карпатського регіону, визначено основні передумови його становлення, природно-географічні чинники, ресурсний потенціал та туристичну інфраструктуру. Особливу увагу приділено аналізу туристичних ресурсів, транспортної доступності, ролі місцевих громад і суб'єктів туристичного бізнесу. Проведено SWOT-аналіз сильних і слабких сторін, можливостей і загроз розвитку скітурингу. Запропоновано практичні напрями вдосконалення інфраструктури, системи безпеки, кадрового забезпечення та механізмів раціонального використання природних, людських і культурних ресурсів з метою забезпечення сталого розвитку територій і підвищення конкурентоспроможності Карпатського регіону як туристичної дестинації.

Ключові слова: скітуринг, активний туризм, туристичні ресурси, Карпати, SWOT-аналіз, сталий розвиток, гірський туризм, екологічний туризм, інфраструктура, розвиток громад.

Ski touring is a promising and innovative form of active tourism that combines physical activity, adventure, and environmental interaction in mountain regions. It integrates recreational skiing, hiking, and exploration of natural landscapes beyond traditional ski resorts. In Ukraine, ski touring is an emerging niche of the tourism industry, particularly in the Carpathian region, which possesses rich natural, infrastructural, and cultural resources for sustainable mountain tourism. The study analyzes the current state of ski touring development in Ukraine, focusing on opportunities and challenges of its growth. Special attention is given to the evaluation of tourism resources, including natural landscapes, snow coverage, accommodation, certified guides, and safety services. A SWOT analysis identifies key strengths such as significant natural potential, growing interest in adventure tourism, and an existing infrastructure network. Weaknesses include a lack of marked routes, limited training and certification, insufficient funding, and weak safety systems. Opportunities involve integration into sustainable tourism strategies, cross-border cooperation, digitalization of navigation and monitoring, and community-based tourism development. Major threats include climate change, unstable snow conditions, avalanche risks, competition from established destinations, and environmental pressures. Based on the analysis, strategic recommendations are proposed to improve infrastructure, safety, staff training, and sustainable resource management. Implementation of these measures will increase the Carpathians' attractiveness for domestic and foreign tourists, strengthen local economies, and contribute to the sustainable development of mountain tourism in Ukraine. The study emphasizes the importance of planning,

innovation, and policy support in promoting ski touring as an environmentally responsible and economically viable form of active tourism.

Keywords: ski touring, active tourism, tourism resources, Carpathians, SWOT analysis, sustainable development, mountain tourism, adventure tourism, local community development, environmental management.

Постановка проблеми. Активний туризм в Україні розвивається динамічно, проте одним із найменш досліджених і водночас перспективних його напрямів є скітуринг – пересування гірськими масивами на лижах поза підготовленими трасами. Попит на цей вид туризму зростає як серед українських, так і закордонних туристів, що зумовлено інтересом до активного відпочинку та пригодницьких форм туризму.

Разом із тим розвиток скітурингу в Україні стикається з низкою проблем: відсутність офіційно маркованих маршрутів, недостатня підготовка кваліфікованих гідів і рятувальних служб, обмежена інфраструктура для забезпечення безпеки та комфортного відпочинку, а також низький рівень промоції регіонів серед міжнародних туристів.

Особливе значення має раціональне використання туристичних ресурсів, зокрема природних, рекреаційних, інфраструктурних та людських, адже від цього залежить ефективність розвитку скітурингу, економічна вигода для місцевих громад та сталий розвиток регіонів. Вирішення цих проблем потребує системного підходу, інтеграції сучасних технологій, підвищення безпеки та стратегічного планування розвитку туристичної інфраструктури.

Таким чином, актуальність дослідження визначається необхідністю створення науково обґрунтованих підходів до розвитку скітурингу як перспективного напрямку активного туризму та ефективного використання туристичних ресурсів Карпатського регіону для підвищення туристичної привабливості та економічної ефективності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж останніх років науковці приділяють значну увагу розвитку активного туризму та інноваційних напрямів зимового відпочинку, зокрема скітурингу, як перспективної форми використання природних туристичних ресурсів України. Дослідження Блистів Т., Горбачьо І. та Нужника О. [1] підкреслюють значення організації туристичних походів та безпечного планування маршрутів у гірських умовах як базового інструменту розвитку скітурингу. Зубехіна Т., Ольхова-Марчук Н. та Кушнір В. [2] акцентують на використанні

інноваційних технологій, цифрових карт та мобільних додатків для підвищення ефективності та безпеки туристичних маршрутів.

Дослідження Косовського Р. [3] і Луцького В. [4] висвітлюють рекреаційно-оздоровчий потенціал Карпатського регіону та історичні аспекти розвитку лижного туризму, що створюють основу для впровадження скітурингу, а Колотуха О. [5] зазначає соціально-економічне значення розвитку гірського туризму та необхідність стратегічного використання туристичних ресурсів для формування конкурентних переваг регіонів.

Науковці Рогова І. та Байцар Р. [6] пропонують критерії оцінювання якості гірськолижних послуг, що є важливим для стандартизації та підвищення привабливості скітур-маршрутів. Шикеринець В. [7] відзначає потребу диверсифікації зимового туризму та інтеграції нових форм активного відпочинку, серед яких скітуринг виступає як перспективний напрям. Міжнародні дослідження та аналітичні звіти (Global Ski Market, 2025–2034 [8]; Physics of Skiing [9]; The Culture of Ski Touring [10]) демонструють зростання популярності скітурингу та його ефективність у використанні природних ресурсів курортів, а також акцентують на культурному та технологічному аспектах цього виду туризму.

Таким чином, останні наукові публікації підтверджують високий потенціал скітурингу в Україні як інноваційного та перспективного напрямку активного туризму, що поєднує рекреаційно-оздоровчі функції, ефективно використання туристичних ресурсів та міжнародні стандарти безпеки й технологій.

Мета статті. Метою статті є обґрунтування значення скітурингу як інноваційного напрямку активного туризму в Україні, визначення ролі туристичних ресурсів у його розвитку та окреслення перспектив використання природного і соціально-економічного потенціалу для формування конкурентоспроможних туристичних продуктів у гірських регіонах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Скітуринг є одним із наймолодших і водночас динамічних напрямів активного туризму, який поєднує елементи гірськолижного спорту, альпінізму та піших мандрів [1; 3; 6]. На відміну від традиційного лижного

відпочинку, він не потребує розвиненої інфраструктури чи підйомників, адже головною ідеєю цього виду діяльності є автономне пересування засніженими схилами з використанням спеціального спорядження [9]. Такий підхід дає змогу охопити території, що залишаються поза межами класичних туристичних маршрутів, сприяючи освоєнню нових природних ландшафтів і водночас зберігаючи їх від масового навантаження [10].

В українських умовах скітуринг має значний потенціал розвитку, насамперед у Карпатському регіоні [4,7]. Тут зосереджено унікальні природно-рекреаційні ресурси: гірські вершини, розвинену мережу туристичних притулків, мальовничі долини та сприятливі зимові кліматичні умови, що дозволяють проводити сезон із грудня по квітень [1; 3]. Карпати надають можливості для створення багатоденних маршрутів різного рівня складності – від ознайомчих турів для новачків до експедиційних сходжень для досвідчених туристів [4,6].

Сучасні туристи дедалі частіше обирають малолюдні форми відпочинку, що поєднують оздоровчий, рекреаційний та пізнавальний ефекти [2]. Скітуринг повністю відповідає цим запитам, надаючи можливість відчувати єдність із природою, покращити фізичну форму та знизити стресовий рівень. Особливістю цього виду туризму є також його автономність і самодостатність груп, що формує додаткову складову туристичної безпеки та організаційної підготовки [1; 5].

Розвиток скітурингу в Україні безпосередньо пов'язаний із раціональним використанням туристичних ресурсів [7]. Природне середовище Карпат виступає базою для організації маршрутів та створення необхідної інфраструктури – притулків, маркованих шляхів, пунктів прокату спорядження [3]. Проте важливо дотримуватися принципу «м'якого туризму», який передбачає мінімальне втручання у природні ландшафти, що дозволяє поєднувати активний відпочинок із збереженням екологічної цінності території [10].

Туристичні ресурси охоплюють не лише природні умови, а й культурні, історичні та соціальні компоненти регіону. Маршрути через полонини та традиційні поселення можуть поєднувати спортивну складову з пізнавальною – знайомством із культурною спадщиною місцевого населення, гастрономічними традиціями та ремеслами. Такі маршрути дозволяють створювати комплексні туристичні продукти, що об'єднують спорт,

екологію та культуру.

Економічний потенціал скітурингу полягає у формуванні локальних туристичних кластерів: організація турів, прокат спорядження, послуги гідів та інструкторів, проживання й харчування стимулюють розвиток малого й середнього бізнесу [7; 8]. Особливо важливо готувати фахівців – сертифікованих гідів і рятувальників, які забезпечують безпеку та відповідають міжнародним стандартам [6].

Перспективним напрямом є розвиток центрів скітурингу та гірських дестинацій, що об'єднують існуючі гірськолижні бази та території для автономних сходжень. Території Славського, Ворохти, Пилипця та Яблуниці можуть слугувати чудовими стартовими точками для багатоденних маршрутів, задовольняючи як прихильників екстремальних сходжень, так і тих, хто шукає спокій та гармонію з природою [4; 10].

Зокрема, у практиці розвитку скітурингу в Україні дедалі частіше застосовуються інноваційні підходи та рішення, що представлені в таблиці 1 нижче.

Проведений SWOT-аналіз демонструє, що розвиток скітурингу в Україні має значний потенціал завдяки природним ресурсам і зростаючому попиту на активний туризм. Водночас для ефективного розвитку необхідно створювати спеціалізовані маршрути, підвищувати кваліфікацію гідів і впроваджувати сучасні технології безпеки. Використання можливостей зовнішнього середовища та мінімізація загроз сприятимуть сталому розвитку цього напрямку туризму.

Важливою складовою є безпека туристів: використання GPS-навігації, мобільних додатків для маршрутизації, погодного моніторингу та сучасних систем рятування дозволяє мінімізувати ризики. Розвиток скітурингу позитивно впливає на міжнародний імідж України: включення українських маршрутів у міжнародні путівники та цифрові платформи, як-от Skitour.Guru та Outdooractive, може значно підвищити привабливість і впізнаваність регіону серед поціновувачів активного відпочинку. Це також сприятиме створенню позитивного образу України на глобальному туристичному ринку.

Впровадження інноваційних підходів, розвиток інфраструктури, підготовка кваліфікованих кадрів і популяризація скітурингу можуть стати важливим фактором соціально-економічного розвитку гірських регіонів України, сприяти створенню робочих місць і формуванню сталих туристичних потоків.

Таблиця 1

SWOT-аналіз розвитку скітурингу в Україні

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
- Природний потенціал Карпат: високогірні масиви. - Зростаючий інтерес до активного та пригодницького туризму. - Наявність існуючих туристичних об'єктів і баз відпочинку, що можуть адаптуватися під скітуринг. - Різноманітність маршрутів для різних рівнів підготовки туристів.	- Відсутність спеціалізованих скітур-маршрутів та офіційної інфраструктури. - Недостатня підготовка гідів і рятувальників. - Висока вартість спорядження для туристів. - Низька культура безпеки серед початківців.
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
- Інтеграція скітурингу в стратегії сталого розвитку гірських територій. - Залучення іноземних туристів, популяризація Карпат як скітур-дестинації Східної Європи. - Використання цифрових технологій (GPS-маршрути, мобільні застосунки). - Підвищення туристичного та економічного потенціалу локальних громад.	- Кліматичні зміни: нестабільний сніговий покрив і короткий зимовий сезон. - Лавинна небезпека та ризики для життя туристів. - Конкуренція з розвиненими Альпійськими курортами. - Екологічний тиск на гірські екосистеми при неконтрольованому розвитку.

Джерело: сформовано авторами

Висновки. Розвиток скітурингу в Україні має великий потенціал як для урізноманітнення активного туризму, так і для соціально-економічного зростання гірських регіонів. Завдяки унікальним природним багатствам, зокрема Карпатським горам, Україна здатна зайняти вагоме місце серед європейських напрямків зимового пригодницького туризму. Зростаюча популярність цього виду активності сприяє покращенню іміджу країни, залученню іноземних гостей, розвитку місцевих громад та створенню нових робочих місць. Однак розвиток скітурингу стикається з низкою проблем, серед яких недостатньо розвинена інфраструктура, брак сертифікованих гідів та низький рівень безпеки на маршрутах.

Для ефективного використання туристичних ресурсів необхідно розробляти державні та регіональні програми підтримки зимового активного туризму. Їх пріоритетами мають бути удосконалення маршрутів, сертифікація інструкторів, екологічний моніторинг та інтеграція цифрових технологій у сферу управління туризмом. Розвиток скітурингу повинен спиратися на принципи сталого туризму, враховуючи екологічний баланс, безпеку туристів та збереження природних ландшафтів. Комплексний підхід, що включає інвестиції в інфраструктуру, освітні програми та міжнародне партнерство, дозволить створити конкурентоспроможний бренд українського скітурингу на глобальному ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Блистів Т. В., Горбацьо І. І., Нужник О. В. Теорія і практика туристичних походів : навч. посіб. Львів : НВФ «Українські технології», 2006. 132 с.
2. Зубехіна Т., Ольхова-Марчук Н., Кушнір В. Сучасні тенденції застосування інноваційних технологій у туристичній сфері. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Туризм*. 2021. Т. 4, № 2. С. 181–188. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7603.4.2.2021.245247>
3. Косовський Р. Лижний туризм як форма рекреаційно-оздоровчої діяльності. *Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали II Регіон. наук.-практ. конф. Львів : ЛДІФК, 2000. С. 46–47.*
4. Луцький В. Активний туризм в Українських Карпатах, витоки становлення: історичний аспект. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2009. № 3. С. 12–16.
5. Колотуха О. Дитячо-юнацький туризм в Україні як територіальна соціально-економічна система: проблеми та перспективи розвитку : дис. ... канд. геогр. наук. Київ, 2005. URL: https://tourlib.net/aref_tourism/kolotuha.htm (дата звернення: 20.09.2025).

6. Рогова І., Байцар Р. Критерії оцінювання гірськолижних послуг споживачем. *Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення* : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. Львів, 2004. С. 38–40.
7. Шикеринець В. Регіональні аспекти розвитку лижного туризму: сучасний стан та перспективи. *Ефективність державного управління*. 2013. Вип. 35. С. 173–178.
8. Global Ski Market Size, Share and Growth Analysis Report – Forecast Trends and Outlook (2025–2034). URL: <https://www.expertmarketresearch.com/reports/ski-market> (дата звернення: 20.09.2025).
9. Physics of Skiing: The Ideal-Carving Equation and Its Applications. URL: https://www.researchgate.net/publication/2169650_Physics_of_Skiing_The_IdealCarving_Equation_and_Its_Applications (дата звернення: 20.09.2025).
10. The Culture of Ski Touring. URL: <https://ogso-mountain-essentials.com/ski-touringculture> (дата звернення: 20.09.2025).

REFERENCES:

1. Blystiv T. V., Horbatsio I. I., & Nuzhnyk O. V. (2006) *Teoriia i praktyka turystychnykh pokhodiv* [Theory and practice of tourist hikes]: navchalnyi posibnyk. Lviv: NVF "Ukrainski tekhnolohii", 132 p. (in Ukrainian)
2. Zubeina T., Olkhova-Marchuk N., & Kushnir V. (2021) Suchasni tendentsii zastosuvannia innovatsiinykh tekhnolohii u turystychnii sferi [Modern trends in the use of innovative technologies in the tourism sector]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. Serii: Turyzm – Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts. Series: Tourism*, vol. 4(2), pp. 181–188. <https://doi.org/10.31866/2616-7603.4.2.2021.245247>
3. Kosovskiy R. (2000) Lyzhnyi turizm yak forma rekreatsiino-ozdorovchoi diialnosti [Ski tourism as a form of recreational and wellness activity]. *Problemy aktyvizatsii rekreatsiino-ozdorovchoi diialnosti naseleennia* : materialy II Rehionalnoi nauk.-prakt. konferentsii [Problems of Activating Recreational and Health-Improving Activities of the Population: Proceedings of the II Regional Scientific and Practical Conference]. Lviv: LDIFK, pp. 46–47. (in Ukrainian)
4. Luts'kyi V. (2009) Aktyvnyi turizm v Ukrainykh Karpatakh, vytoky stanovlennia: istorychnyi aspekt [Active tourism in the Ukrainian Carpathians, origins of formation: historical aspect]. *Fizychne vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi* [Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society], (3), pp. 12–16. (in Ukrainian)
5. Kolotukha O. (2005) *Dytiacho-iunatskyi turizm v Ukraini yak terytorialna sotsialno-ekonomichna systema: problemy ta perspektyvy rozvytku* [Youth tourism in Ukraine as a territorial socio-economic system: problems and development prospects] (PhD Thesis). Kyiv. Available at: https://tourlib.net/aref_tourism/kolotuha.htm (accessed September 20, 2025)
6. Rohova I., & Baitsar R. (2004) Kryterii otsiniuvannia hirskolyzhnykh posluh spozhyvachem [Criteria for evaluating ski services by consumers]. *Problemy aktyvizatsii rekreatsiino-ozdorovchoi diialnosti naseleennia* : materialy IV Vseukrainskoi nauk.-prakt. konferentsii [Problems of Activating Recreational and Health-Improving Activities of the Population: Proceedings of the IV All-Ukrainian Scientific and Practical Conference]. Lviv, pp. 38–40. (in Ukrainian)
7. Shykerynets V. (2013) Rehionalni aspekty rozvytku lyzhnoho turizmu: suchasnyi stan ta perspektyvy [Regional aspects of ski tourism development: current state and prospects]. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia* [Efficiency of Public Administration], vol. 35, pp. 173–178. (in Ukrainian)
8. Global Ski Market Size, Share and Growth Analysis Report – Forecast Trends and Outlook (2025–2034). Available at: <https://www.expertmarketresearch.com/reports/ski-market> (accessed September 20, 2025).
9. Physics of Skiing: The Ideal-Carving Equation and Its Applications. Available at: https://www.researchgate.net/publication/2169650_Physics_of_Skiing_The_IdealCarving_Equation_and_Its_Applications (accessed September 20, 2025).
10. The Culture of Ski Touring. Available at: <https://ogso-mountain-essentials.com/ski-touringculture> (accessed September 20, 2025).